

Kees van Nieuwamerongen, directeur Publieke Instituties en Control, IIT.

Inspectie Leefomgeving en Transport houdt toezicht op drinkwater

‘Reflectief, risicogericht en bestuurlijk toezicht voor hoog presterende sector’

De Inspectie Leefomgeving en Transport is door de minister van Infrastructuur en Waterstaat aangewezen als integrale toezichthouder op de drinkwatersector. Hoe geeft de inspectie invulling aan het toezicht? Hoe ontwikkelt dat toezicht zich in de komende jaren? En hoe ziet volgens de inspectie het ideale toezicht voor de drinkwatersector eruit? Kees van Nieuwamerongen, directeur Publieke Instituties en Control, geeft antwoord. 'Reflectief, risicogericht en bestuurlijk toezicht past bij deze hoog presterende sector.'

Het ministerie heeft eind 2012 het toezicht op het Nederlandse drinkwater overgedragen aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De ILT houdt op een groot aantal sterk uiteenlopende terreinen toezicht: van de veiligheid op Schiphol en andere luchthavens tot de rij- en rusttijden van taxi- en vrachtwagenchauffeurs, van vervoer van gevaarlijke stoffen over het water en spoor tot de ruim honderd Defensielocaties, van afvaltransport tot drones en van woningcorporaties tot de drinkwatersector. Deze keur aan werkgebieden, onderwerpen en disciplines vraagt van de inspectie, waar zo'n elfhonderd mensen werken, maatwerk.

Kwaliteit, leveringszekerheid en doelmatigheid

We vragen Kees van Nieuwamerongen hoe het toezicht op de drinkwatersector eruit ziet. 'De rol van integraal toezichthouder omvat als

het om drinkwater gaat drie deelgebieden: kwaliteit, leveringszekerheid en doelmatigheid. Opvallend is dat de drinkwaterbedrijven op al die terreinen goed presteren. Wat betreft de kwaliteit van het geproduceerde water: die is uitzonderlijk hoog. Wij baseren ons oordeel op de 640.000 metingen die per jaar op verschillende plekken en momenten worden gedaan. De laatste rapportage van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) liet zien dat er op slechts 0,1% afwijkingen worden gemeten. Afwijkingen die grotendeels geen gevaar vormen voor de gezondheid!'

Toch gaat het aan de kraan niet altijd goed, zoals het RIVM afgelopen jaar heeft onderzocht. Mensen kunnen via kraanwater lood binnenkrijgen. Dit is vooral het geval bij oude huizen die nog loden waterleidingen hebben. Ook kan in huizen met nieuwe leidingen

‘IDEALITER Zouden wij OVERBODIG MOETEN ZIJN’

en kranen die nog niet goed zijn doorgespoeld, tijdelijk meer lood in het kraanwater zitten. De Gezondheidsraad heeft tips gegeven hoe hiermee om te gaan voor de korte termijn, voorafgaand aan de noodzakelijke vervanging van de leidingen.

Positief over de sector

‘Als het gaat om het toezicht op leveringszekerheid baseren wij ons op de verstoringsrisicoanalyses en de leveringsplannen van de bedrijven en hun meldingen van storingen én oplossingen. Wat betreft de doelmatigheid houden we onder meer toezicht op de totstandkoming van de drinkwatertarieven. Hoe zijn deze opgebouwd, zijn deze transparant en niet-discriminerend? Wat zijn de verschillen tussen de bedrijven? Jaarlijks analyseren we de kostenopbouw van de drinkwatertarieven op voorgaande punten en bepalen we ons oordeel. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) verleent ons hierbij belangrijke ondersteuning.’

Wat zijn over het algemeen de bevindingen van de inspecteurs?

‘Wij zijn heel positief over de sector. De drinkwaterbedrijven leveren hoge kwaliteit drinkwater tegen geen overdreven hoge kosten. Onze bevindingen rapporteren we jaarlijks aan de ministers en aan de Tweede Kamer, en dit jaar brengen we ook weer de prestatievergelijking uit.’

Naast het toezicht op de drinkwaterbedrijven in Nederland, houdt de ILT ook toezicht op drinkwater en elektriciteit in Caribisch Nederland. ‘De uitdagingen daar zijn nog wat anders

dan in Nederland, maar ook daar zijn positieve ontwikkelingen te zien.’

Laatste zekerheidstelling

Naast het centrale toezicht door de ILT wordt er ook decentraal toezicht gehouden. *Hoe ziet Van Nieuwamerongen de rolverdeling tussen het centrale en decentrale toezicht?*

‘Gemeenten en provincies houden als aandeelhouder/eigenaar natuurlijk ook toezicht op alle aspecten van de bedrijfsvoering en bedrijfsresultaten. Ik ben van mening dat de eigenaren via de raad van commissarissen een belangrijkere rol in toezicht en handhaving hebben dan wij als centraal instituut. Dat is logisch; provincies en gemeenten worden direct geconfronteerd met en geïnformeerd over bedrijfsvoering, kwaliteit, incidenten en storingen. Feitelijk is het decentrale toezicht het interne toezicht. Ik zie ons als laatste zekerheidstelling. Idealiter zouden wij overbodig moeten zijn.’

Vertrouwen

Zou de ILT zich werkelijk overbodig kunnen maken?

‘Nee, maar ik streef er wel naar dat we onze toezichtsrol zo klein mogelijk maken. Zeker bij sectoren die gewoon goed presteren. Dat is bij onze nationale drinkwaterproductie al decennialang het geval. Wij vinden ons drinkwater ‘normaal’ en vanzelfsprekend. Die hoge kwaliteit is tegelijkertijd de achilleshiel. Alleen daarom moet er naast een decentrale altijd ook een centrale toezichthouder blijven. Maar wel branchespecifiek en in verhouding met de prestaties van de sector. Als het om het huidige drinkwatertoezicht gaat, werken

we met vier medewerkers aan drinkwatertoezicht en met twee medewerkers aan de goedkeuringen en ontheffingen. Daarnaast maken we gebruik van kennis van het RIVM.'

Bestuurlijk toezicht

In lijn met deze visie vindt Van Nieuwamerongen dat de wijze van toezicht door zijn dienst vooral bestuurlijk moet zijn. 'Ik sta op het punt dat we een vinger aan de pols moeten houden als het gaat om de governance van de verschillende bedrijven. Kijk naar de checks & balances, hoe is het risicomanagement ingericht, wat zijn de gevarensenario's en hoe kunnen de bedrijven daarop acteren? Het interne toezicht op de uitvoering laat ik graag over aan de gemeenten en provincies, het externe toezicht moet zich vooral op bestuurlijk vlak afspelen. Zo verkennen we op dit moment samen met de sector een afwegingskader voor niet-wettelijke activiteiten. Wij moeten vragen durven stellen over de rol van de gemeente in deze bedrijven. Welke petten hebben zij op? Hoe verhoudt de eigen gemeentebegroting zich tot die van de doelen van de drinkwaterbedrijven? Wij moeten erop toezien dat een drinkwaterbedrijf geen spreekwoordelijke 'pinautomaat' is. Zijn de handelingen van de aandeelhouders ook altijd gericht op het drinkwaterbelang? Doelmatige en duurzame drinkwatervoorziening moet het gedeelde uitgangspunt zijn. Daarom moeten wij óók de nevenactiviteiten van deze sector in de gaten houden en vragen durven stellen. Ik verwacht dat we in de toekomst de rol van bestuurlijk toezicht meer gaan pakken.'

Proactief

Hierbij haalt Van Nieuwamerongen ook de meer overkoepelende thema's aan waarop de inspectie een rol wil én kan spelen. 'In algemene zin hebben wij steeds meer de taak om grotere problemen te herkennen en voor te zijn. Problemen die zich niet speciaal op uitvoerend terrein afspelen, maar die de uitvoering wel kunnen gaan raken. Thema's als droogte raken bijvoorbeeld de waterschappen, boeren en drinkwaterbedrijven. Het stikstofprobleem en de emissie in de lucht hebben ook effect op de drinkwaterbronnen, net als de toenemende drukte in de bodem. Ook de ontwikkeling van nieuwe drinkwaterbronnen zoals regen- en afvalwater volgen we. Welke problemen levert dat op, qua regelgeving en gezondheidsrisico's? Welke kansen heeft deze circulaire (drink)waterwinning? Wij zien die druk én de kansen; we zijn betrokken bij de discussie hierover. We zijn er in mijn optiek als inspectie niet alleen toezichthouder van regels, maar ook om kritische vragen te stellen, initiatieven te volgen en discussie mogelijk te maken. Die discussies gaan indirect onze manier van toezicht houden beïnvloeden. Ik verwacht dan ook dat we meer en meer gaan toegroeien naar reflectief, risicogericht en bestuurlijk toezichthouder. We ontwikkelen ons in de toekomst meer tot een proactieve toezichthouder, die de scherpte in de sector wakker wil houden en nieuwe ontwikkelingen en een kritische zelfreflectie bij de bedrijven stimuleert. De vervulling van die nieuwe rol is mede mogelijk dankzij de professionele en volwassen sector die de drinkwaterbranche is.'

‘REFLECTIEF, RISICOGERICHT
EN BESTUURLIJK TOEZICHT
PAST BIJ DEZE HOOG
PRESTERENDE SECTOR’